

telse de siden verdenskrigen utstedte provisoriske anordningers gyldighet.

Hvad der dog i sin almindelighet bør sies, er ihvertfald, at der visselig tiltrænges en elastisk revision av saavel grl. § 17 som muligens i forbindelse dermed enkelte andre bestemmelser i grundloven, saa statens organer med uttrykkelig og utvilsom forfatningsmessig hjemmel kan ha den fornødne handlefrihet, naar de skal træffe sine avgjørelser i fremtiden under lignende eller andre ekstraordinære forhold.¹

Spørsmålet om forandring av grl. § 17 blev nærmere droftet paa Stortinget 1916, idet regjeringen hadde fremsat et forslag herom, hvor paa den ene side § 17 vilde bli indskrænket til «paatrængende tilfælde», men paa den anden side begrænsningen om «handel, told, næringsveie og politi» samt og «de av Stortinget givne love» var tat bort. Komiteen og Stortinget gik dog ikke med herpaa, idet man fandt dels, at overordentlig Storting herefter vilde kunne indkaldes paa kortere varsel end før, dels at den nuværende § 17 i alt væsentlig hadde svaret til behovet. Det fremsatte forslag fandt komiteen antagelig, forsaavidt begrænsningen til paatrængende tilfælde angik; men derimot fandt komiteen det ikke tilraadelig at gaa med paa ovennævnte betydelige utvidelse av § 17. (Jfr. St.prp. nr. 157/1916, og indst. S. nr. 143/1916, St.tid. s. a. s. 1190 flg. Spesielt indstillingen indeholder adskillig av interesse ved fortolkningen av grl. § 17.) Imidlertid synes erfaringen efter 1916 at være gaat i en anden retning end komiteens opfatning.

Efter grundlovens hele system, hvorefter § 17 er en undtagelsesbestemmelse fra dens regel i § 75 a og §§ 76—79, bør det pointeres, at den maa fortolkes strængt. Hvor der er tvil, maa man derfor ikke gi den større rækkevidde, end der med nødvendighet og sikkerhet følger av den. Er der

¹ I Stortingets register — 9d — for hvert aar findes under titelen „krigen“ opført alle de beslutninger og love, som av Stortinget er vedtat som følge av krigen og efterdønningene efter denne.

tvil, bør denne løses til fordel for det resultat, at en provisorisk anordning ikke kan utstedes.

Grl. § 17 tillægger Kongen ret til at gi og ophæve anordninger angaaende visse nedenfor angitte gjenstande. Anordningene, som ikke maa stride mot grundloven eller de formelle love, skal gjælde provisorisk til næste Storting. Den myndighet, som herved er tillagt Kongen, er en, vistnok sterkt begrænset, men dog virkelig og fullstændig materiel lovgivningsmyndighet. De overensstemmende med paragraffen gitte provisoriske anordninger er saaledes med hensyn til sine retsvirkninger i det tidsrum, inden hvilke de er gjældende, helt ut at likestille med de formelle love. De binder borgerne i deres handlefrihet ganske paa samme maate som formelle love, og naar grl. § 96 forbyr, at nogen dømfnes uten efter lov, maa uttrykket i denne forbindelse ogsaa omfatte de provisoriske anordninger, som altsaa kan indeholde straffebestemmelser. At ogsaa de provisoriske anordninger rammes av forbudet i grl. § 97 mot at gi love tilbakevirkende kraft, sier sig selv.²

² Den provisoriske anordningsmyndighet er i det hele sterkere begrænset efter vor grundlov end almindelig efter andre forfatninger. Den danske forfatning kjender f. eks. hverken begrænsningen med hensyn til stof eller med hensyn til forholdet til en del av den gjældende lovgivning. Til gjengjæld indeholder den danske forfatning den hos os ukjendte begrænsning, at provisoriske anordninger kun maa utstedes i særdeles paatrængende tilfælde. I Sverige gjør Kongens saakaldte økonomiske lovgivningsret en provisorisk anordningsmyndighet overflødig. Jfr. Knud Berlin: II s. 71, hvor der bl. a. anføres følgende: „Av nyere forfatninger hjemler Tsjekkoslovakiets forf. av 1920 § 54, naar kamrene ikke er samlet, et permanent fællesutvalg av begge kamre myndighet til i paatrængende tilfælde at utstede foreløbige love, men det kan kun ske efter regjeringens forslag og med samtykke av republikkens præsident. Efter Preussens forf. av 1920 art. 55 kan statsministeriet i lignende tilfælde utstede provisoriske forordninger med lovskraft med samtykke av et permanent utvalg av landdagen, og efter Württembergs forf. av 25 sept. 1919 § 46 kan statsministeriet endog paa egen haand i slike tilfælde utstede provisoriske anordninger. En endnu

Bredo Morgenstjerne

forfatter i den norske statsforvaltning